

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

DOM
2024-03-13
Stockholm

Mål nr
F 6197-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-04-18 i mål nr F 5143-22,
se bilaga A

PARTER

Klagande
Lantmäteriet

Motpart

1. MM
2. SM

SAKEN

Debitering av förrättningskostnader
(Lantmäteriets fakturanr 90048414, 90048415, 90062898 och 90062899)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och
miljööverdomstolen Lantmäteriets debiteringsbeslut.

Dok.Id 2037060

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa Lantmäteriets beslut om debitering i enlighet med fakturorna 90048414, 90048415, 90062898 och 90062899.

MM och **SM** har fått tillfälle att yttra sig men inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Lantmäteriet har anfört i huvudsak följande.

Ärendet avsåg ansökan om fördelning av andelar i samfällt fiske i XXX i Lessebo kommun. Under handläggningens gång upptäcktes emellertid att XXX borde ha avregistrerats i samband med fastighetsbestämning 1995. I ett parallellt ärende fattade därför Lantmäteriet beslut om att avregistrera samfälligheten. Ärendet om fördelning av andelar i samfällt fiske ställdes därefter in eftersom det förelåg materiellt hinder. Lantmäteriet har, efter sedvanlig skälighetsbedömning, debiterat upplupna förrättningskostnader i förrättningsärendet med sammanlagt 10 400 kronor.

Det finns inget författningsstöd för att i en situation som den nu aktuella underlåta att debitera förrättningskostnader eller sätta ned avgiften till följd av brister i en tidigare förrättning. Mot den bakgrunden anser Lantmäteriet att det inte finns skäl att reducera förrättningskostnaden i ärendet. Det är en annan sak att staten kan vara skyldig att ersätta sökanden för den skada som vållats genom ett fel.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Av handlingarna framgår att fiskesamfälligheten XXX borde ha avregistrerats i samband med en fastighetsbestämning av vattenområdets tillhörighet år 1995 och att detta – sedan det uppdagats under handläggningen av nu aktuellt ärende – fick till följd

att förrättningen ställdes in. Frågan är om felet att inte införa uppgiften i fastighetsregistret vid fastighetsbestämningen 1995 utgör skäl att inte debitera förrättningskostnaderna i nu aktuellt mål.

Avgifterna för lantmäteriförrättningar är författningsreglerade och Lantmäteriet ska debitera förrättningskostnader efter principen om full kostnadstäckning. Avgiften ska, om inte annat bestämts, beräknas efter den tid som behövts för handläggningen av förrättningen och införande i fastighetsregistret, se 4 § förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar. Enligt 7 § i samma förordning får avgiften i vissa fall sättas ned. Det finns dock inte något författningsstöd för att underlåta att debitera förrättningskostnader eller sätta ned avgiften till följd av brister hänförliga till en tidigare förrättning eller till brister i fastighetsregistret (se även 2 kap. 6 § och 5 kap. 13 § fastighetsbildningslagen, 1970:988, och jfr rättsfallet MÖD 2020:23). Mot denna bakgrund och då det inte har förekommit något fel vid handläggningen av MM och SM ärende anser Mark- och miljööverdomstolen att det saknas utrymme att underlåta att debitera kostnaderna eller att sätta ned avgiften på grund av felet vid den tidigare förrättningen. Det finns inte heller skäl att ifrågasätta att de åtgärder som Lantmäteriet vidtagit behövts för handläggningen av ärendet. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och Lantmäteriets debiteringsbeslut fastställas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Fredrik Ludwigs, tekniska rådet Ingela Boije af Gennäs, hovrättsrådet Katarina Welin, referent, och tf. hovrättsassessorn Johan Corell. Föredragande har varit Harry Hodzic.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-04-18
meddelad i
Växjö

Mål nr F 5143-22

PARTER

Klagande

1. MM
2. SM

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets debiteringsbeslut från den 9 september 2022 avseende fakturanr 900628983 och 900628991 i ärende nr G21429, se domsbilaga 2-3

SAKEN

Förrättningskostnader

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och upphäver Lantmäteriets beslut från den 4 maj 2022 avseende debitering enligt fakturorna 900484148 och 900484155 (domsbilaga 4-5) samt Lantmäteriets beslut från den 9 september 2022 avseende debitering enligt fakturorna 900628983 och 900628991 (domsbilaga 2-3).

BAKGRUND

Ansökan om fastighetsreglering avseende fastighet YYY i Lessebo kommun inkom till Lantmäteriet den 19 augusti 2021. De sökande i förrättningen som även debiterats förrättningskostnader, var SM och MM. De ansökte om att överföra XXY andel i XXX till XYY.

Av Lantmäteriets utredning av förutsättningarna för fastighetsbildningen framgick att XXX borde ha avregistrerats i samband med en fastighetsbestämnings-åtgärd år 1995. Lantmäteriet tog därför, parallellt med den nu sökta förrättningen, ett registreringsbeslut genom vilket fiskesamfälligheten XXX avregistrerades från fastighetsregistret.

Efter att registreringsbeslutet vunnit laga kraft fanns inte längre registerenheten XXX. Lantmäteriet tog därför beslut om att ställa in den sökta förrättningen. Samtidigt beslutade myndigheten att förrättningskostnaderna för den sökta förrättningen skulle betalas av Sune Markman och MM.

Lantmäteriet har den 4 maj 2022 genom delfakturorna 900484148 och 900484155 debiterat SM och MM vardera 5500 kr (domsbilagorna 4-5). Lantmäteriet har därefter den 9 september 2022 genom slut-/kreditfakturorna 900628983 och 900628991 krediterat SM och MM vardera 300 kr (domsbilagorna 2-3). Den totala förrättningskostnaden har därmed uppgått till 10 400 kr, varav SM och MM debiterats hälften vardera.

SM och MM har nu överklagat fakturorna till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

MM och SM har, som det måste förstås, yrkat att de inte alls ska behöva betala enligt fakturorna med hänvisning till att det i efterhand visat sig att regleringen av fiskerätt var avklarad sedan långt tillbaka.

Lantmäteriet har i yttrande avstyrkt bifall till överklagandet och anfört i huvudsak följande.

SM, MM och en person till ansökte hos Lantmäteriet den 19 augusti 2021 om fastighetsreglering berörande fastigheterna Lessebo YYY och Lessebo XXY för överföring av andel i fiske. Beslut att ställa in förrättningen fattades den 31 augusti 2022. Lantmäteriet har debiterat en förrättningskostnad om 10 400 kronor genom utställande av följande fakturor:

- 2022-05-04, nr 90048414, 5 500,00 SM
- 2022-05-04, nr 90048415, 5 500,00 MM
- 2022-09-09, nr 90062898, -300,00 SM
- 2022-09-09, nr 90062899, -300,00 MM

Avgifterna för lantmäteriförrättningar är författningsstyrda och debitering av förrättningskostnader ska ske enligt principen om full kostnadstäckning.

Lantmäteriet har en i lag och anvisningar fastslagen rätt och skyldighet att debitera för utfört arbete. En lantmäteriförrättning debiteras antingen enligt löpande räkning, dvs. för beräknad enligt tidsåtgång (4 § förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar) samt vissa fasta belopp, eller till fast avgift (5 § samma förordning). Fakturering av kostnaden i aktuellt ärende har skett med tillämpning av bestämmelserna i 4 §. Överenskommelse om fast avgift enligt 5 § har inte träffats.

När någon överenskommelse om fast avgift inte har träffats, beräknas avgiften efter den tid som behövts för handläggningen samt de eventuella andra kostnader för handläggningen, vilka myndigheten haft utlägg för. Det finns noggranna instruktioner att följa för att handlägga en förrättning på ett rättssäkert sätt. Det är

flera administrativa åtgärder som krävs. Initialt skall ärendet läggas upp, det skall sändas bekräftelser, handlingar som inkommit i ärendet skall hanteras liksom att frågor från sakägarna skall besvaras. Allt detta debiteras genom Lantmäteriets taxa eller fasta belopp. I enlighet med Lantmäteriets föreskrifter, LMFS 2019:4 m.fl. till 4 § i förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar, tar Lantmäteriet ut fasta belopp för vissa moment i förrättningen. Lantmäteriet har med stöd av nämnda föreskrift debiterat 3 600 kronor i grundbelopp.

I ärendet har debiterats tid om 6,25 timmar för i ärendet nedlagd tid. De timmarna fördelar sig mellan de olika arbetsmomenten enligt följande: beredning (FHB) 1 timme, extern kommunikation (FHK) 1 timme, prövning och beslut (FHP) 1,50 timme, utredning (FHU) 2,50 timmar samt leveranskontroll (FHQ) 0,25 timme, totalt 6,25 timmar.

I momentet beredning innefattas bland annat administrativa göromål såsom att beställa mätning, beställa handlingar, upprätta och skicka ut förrättningshandlingar, ärendeplanering, beredning samt införande i handlägningsprogram. Extern kommunikation avser kontakter via brev/e-post/telefonsamtal som förevarit med sakägare. Förutom tidföring av själva kontakten läggs tid på förberedelser inför samtal samt efterarbete i form av dagboksanteckning m.m. Prövning och beslut avser huvudsakligen framtagande av dokumentet protokoll (PR1). Momentet utredning avser huvudsakligen utredning berörande Lessebo XXX. Leveranskontroll innebär kvalitetsgranskning av handläggning.

Lantmäteriet anser att samtliga arbetsinsatser som debiterats i ärendet har varit nödvändiga och att den debiterade tiden vare sig som helhet eller för något av de enskilda momenten har varit onormalt hög. Handläggningen går i huvudsak att följa genom att studera relevanta förrättningshandlingar såsom utredning, protokoll och dagbok. Till följd av ansökan om överföring av andelar i samfällt fiske genomfördes en arkivutredning (UT1). Utredningen utmynnade i slutsatsen att Lessebo XXX inte längre fanns och därför borde avregistreras. Genom registreringsbeslut avregistrerades Lessebo XXX (G22196).

I ärendet har nedskrivningar skett med 9,25 timmar motsvarande en upparbetad kostnad om 11 950 kronor. Nedskrivningarna har skett på grund av dubbelarbete. Den förrättningskostnad som har debiterats i ärendet utgör enligt Lantmäteriets uppfattning skälig ersättning för hanteringen av ansökan.

Sammanfattningsvis anser Lantmäteriet att det inte finns skäl att reducera förrättningskostnaden. Handläggningen har skett på ett korrekt sätt och debiteringen har skett i skälig omfattning.

MM och SM har beretts tillfälle att ytterligare förtydliga skälen för den ändring de yrkar samt att slutföra sin talan i målet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 16 kap. 8 § fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, avgjort målet utan att hålla sammanträde.

Prövningsram

Med anledning av att Lantmäteriets slutfakturer nr 900628983 och 900628991 har överklagats, ska mark- och miljödomstolen pröva skäligheten i hela det upparbetade beloppet, oaktat att beslut om debitering enligt tidigare delfakturer kan ha vunnit laga kraft. Prövningen omfattar därmed den totala förrättningskostnaden (jfr RH 2009:32).

Tillämpliga bestämmelser

Avgifterna vid lantmäteriförrättningar är författningsreglerade. Vid fakturering av kostnader för lantmäteriförrättningar gäller förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar (avgiftsförordningen) samt Lantmäteriets föreskrifter till förordningen.

Enligt 4 § i avgiftsförordningen ska, när överenskommelse om fast pris inte föreligger, avgiften beräknas efter den *tid som behövs* för handläggningen av förrättningen och införande i fastighetsregistret. I Lantmäteriets föreskrifter till avgiftsförordningen som gällde vid tiden för beslutet (LMFS 2019:4) anges vidare under rubriken *Rättelse av felaktighet i förrättning* att ersättning inte ska betalas för merarbete på grund av oriktigt förfarande, felmätning eller felräkning förorsakad av lantmäterimyndigheten (Till 1 § punkten 2).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Vid en ansökan om lantmäteriförrättning ligger det i Lantmäteriets myndighetsuppgift att utreda sakförhållandena och de fastighetsrättsliga förhållanden som kan beröras av ansökt åtgärd. Efter att ha gått genom handlingarna i målet, har mark- och miljödomstolen i och för sig inte funnit annat än att tidsåtgången och de åtgärder Lantmäteriets vidtagit varit rimliga utifrån de faktiska förutsättningarna i ärendet.

Det har dock framgått att XXX borde ha avregistrerats i samband med en fastighetsbestämningsåtgärd redan år 1995 och att samfälligheten således inte borde funnits kvar i fastighetsregistret vid tiden för den aktuella ansökan. Det måste anses uppenbart att utan dessa felaktigheter vid tidigare fastighetsbestämning och utan dessa oriktigheter i fastighetsregistret, hade någon ansökan om att överföra XXY andel i XXX till XYY aldrig aktualiserats.

Frågan om avgifter vid Lantmäteriförrättningar vid felaktigheter är endast delvis belyst i praxis (jfr. Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 maj 2020 i mål nr F 9725-19 men även mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätts dom den 4 november 2022 i mål nr F 2259-22).

Enligt mark- och miljödomstolens bedömning är det angeläget att det av författningar om uttag av avgifter, framgår tydligt hur långt en bestämmelse sträcker sig och vilken rätt den ger en myndighet att ta ut en avgift. Av särskild betydelse är härvid att avgifter för en förrättning enligt avgiftsförordningens lydelse endast får omfatta *behövliga åtgärder*. Av Lantmäteriets föreskrifter följer dessutom att

avgifter inte ska betalas för rättelse av *felaktigheter och oriktigheter*. Av detta måste enligt domstolens bedömning sammantaget anses följa att avgifterna inte får överstiga vad som skulle ha debiterats om de ifrågavarande åtgärderna hade hanterats och registrerats korrekt av Lantmäteriet från början.

Det arbete som utförts i förevarande ärende kan enligt domstolens bedömning inte anses ha varit behövligt på grund av åtgärd från sökandens sida. Istället har det i sin helhet föranletts av tidigare brister hos Lantmäterimyndigheten.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen därför att det inte finns tillräckligt tydligt stöd för att ta ut avgift för åtgärderna. Därmed ska överklagandet bifallas och ingen avgift uttas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 6 (MMD-02)

Överklagande senast den 9 maj 2023.

Annika Wahlfried Wikingsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Annika Wahlfried Wikingsson, ordförande, och tekniska rådet Nils Fält (skiljaktig, se domsbilaga 1). Målet har handlagts av domstolshandläggaren Nanny Axelsson.

Tekniska rådet Nils Fält är skiljaktig och anför följande.

Jag delar inte domslutet. Enligt min mening skulle domslutet ha utformats enligt följande: ”Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.”

Jag delar vidare inte domskälen i de delar som följer efter rubriken ”Prövningsram”. Enligt min mening skulle domskälen i dessa delar ha utformats enligt följande:

Prövningsram

Mark- och miljödomstolen upplyser om att för det fall att SM och MM anser sig ha lidit skada på grund av Lantmäteriets handläggning i en tidigare förrättning, eller brist på hand-läggning i en tidigare förrättning, får sådan fråga prövas genom att kräva skadestånd. Skadestandsfrågan kan däremot inte bli föremål för prövning i detta mål. Domstolen får inte heller uppskatta storleken på ett eventuellt skadestånd och jämka förrättningskostnaden med samma belopp.

Med anledning av att Lantmäteriets slutfakturor nr 900628983 och 900628991 har överklagats ska mark- och miljödomstolen pröva skäligheten i hela det upparbetade beloppet, oaktat att beslut om debitering enligt tidigare delfakturor kan ha vunnit laga kraft. Prövningen omfattar därmed den totala förrättningskostnaden. (jfr RH 2009:32).

Beslutet att MM och SM ska betala förrättnings-kostnaderna har vunnit laga kraft. I detta mål är det därmed enbart möjligt att pröva storleken på det belopp som Lantmäteriet sammantaget fakturerat MM och SM.

Rättsliga förutsättningar

Avgifterna för lantmäteriförrättningar är författningsstyrda och Lantmäteriet ska fakturera förrättningskostnader efter principen om full kostnadstäckning. Vid fakturering av förrättningskostnader ska Lantmäteriet tillämpa förordningen (1995:1459) om avgifter vid lantmäteriförrättningar. Vid debitering av förrättningen har vidare Lantmäteriets föreskrifter LMFS 2019:4 samt tilläggsföreskriften LMFS 2021:3 varit tillämpliga.

Av 1 § i förordningen framgår att den innehåller bestämmelser om avgifter för förrättningar som handläggs av en lantmäterimyndighet och om beslut om debitering av förrättningskostnader.

Av föreskriften LMFS 2019:4, 2:a punkten till 1 § i förordningen, framgår att ersättning inte ska betalas för merarbete på grund av oriktigt förfarande, felmätning eller felräkning förorsakad av lantmäterimyndigheten.

Enligt 4 § i förordningen ska avgiften beräknas efter den tid som behövs för handläggningen av förrättningen och införande i fastighetsregistret. Riktigheten av den debiterade förrättningskostnaden, och skäligheten av den tidsåtgång denna kostnad grundas på, ska därmed bedömas med tillämpning av denna bestämmelse i förhållande till ärendet karaktär, omfattning och vad som utförts i förrättningen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen bedömer inledningsvis att vid prövning av en fakturas storlek kan avgiftsförordningen med dess tillhörande föreskrifter endast tillämpas på sådant arbete som utförts i den förrättning som respektive faktura avser. Dessa bestämmelser kan därmed inte tillämpas på arbete som utförts eller inte blivit utfört i tidigare förrättningar.

Lantmäteriet har debiterat följande:

Grundbelopp 3 600 kr

Fastighetsutredning 2,5 h för 800 kr / timme d.v.s. 2 000 kr

Sakägarkontakter 0,25 h för 800 kr / timme, d.v.s. 200 kr

Sakägarkontakter 0,75 h för 1500 kr / timme d.v.s. 1 125 kr

Beredning 1 h för 800 kr / timme d.v.s. 800 kr

Protokollskrivning 1,5 h för 1500 kr / timme d.v.s. 2 250 kr

Leveranskontroll 0,25 h för 1700 kr / timme d.v.s. 425 kr

Sammantaget: 10 400 kr.

Lantmäteriet har med stöd av gällande föreskrifter rätt att debitera grundbelopp och timpriser enligt ovan. Fördelning av den totala förrättningskostnaden har skett i enlighet med kostnadsfördelningsbeslutet.

Mark- och miljödomstolen har gått igenom handlingarna i målet. Domstolen bedömer att Lantmäteriet enbart vidtagit åtgärder som har varit nödvändiga för handläggningen av den sökta förrättningen. Myndigheten har vidare vid sin handläggning av den sökta förrättningen inte utfört något merarbete på grund av oriktigt förfarande, felmätning eller felräkning i samma förrättning. Det debiterade beloppet är skäligt.

Överklagandet ska därmed avslås.

Nils Fält

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.